

Tako kmetijstvo kakor industrija se razvijata danes v Jugoslaviji in Bolgariji v različnih smereh. V tem razvoju pa so skrite še neznane možnosti za gospodarsko sodelovanje, katere bosta odkrivali skupni trgovski zbornici.

Jugoslovanska in bolgarska industrija sta že stavili druga drugi predloge v tem smislu, da bi Bolgarija pridelovala bombaž za Jugoslavijo, Jugoslavija pa bi pridobivala bakreno rudo za Bolgarijo.

Dejstvo je, da je spojitve jugoslovanske in bolgarske trgovske zbornice že zajela gospodarske delavce obeh držav in je globoko proknila v najširše ljudske plasti tako v Bolgariji kakor v Jugoslaviji.

Trgovska spojitve naše države z Romunijo

Po romunskih podatkih se je od leta 1935., ko je vrednost romunskega izvoza v Jugoslavijo znašala 180.460.000 lejev, zvišala na 431.820.000 lejev v letu 1939. Romunski uvoz iz Jugoslavije se je v istem času dvignil od 45.328.000 na 233.366.000 lejev. Od jugoslovanskega uvoza odpadeta na Romunijo samo 2%, od izvoza pa komaj 1%. Jasno je, da ne moremo biti zadovoljni s tako majhno zunanjo trgovino z našo sosedo. V interesu obeh držav je, da se medsebojna izmenjava blaga zviša, posebno še, ker obstojajo za to številni predpogoji, narava je bogato obdarovala tako Romunijo kakor Jugoslavijo. Obe državi razpolagata s številnimi surovinami in drugimi proizvodi za izvoz. Med obema državama obstojajo dobre prometne zveze po železnicah in rekah. To so najboljše pogoji za širše sodelovanje na gospodarskem polju. Razlog, da se gospodarsko sodelovanje z Romunijo doslej ni dovolj razvilo, je v tem, da se doslej nismo dovolj med seboj spoznali. Gospodarski krogi obeh držav so slabo obveščeni o medsebojnih poslovnih možnostih. Ne vežejo jih zadostne trgovske zveze, ki obstojajo z drugimi narodi. Naši gospodarstveniki le neradi zapuščajo stare zveze in iščejo nova tržišča. Jugoslovansko-romunska trgovinska zbornica mora to nadomestiti ter dati večji polet gospodarskim zvezam naših poslovnih ljudi. Otvoritev romunsko-jugoslovanske gospodarske zbornice prihaja o pravem času. Sodelovanje se mora razviti tudi v smeri skupne prodaje na inozemskih tržiščih, tako da bi se izključila medsebojna konkurenca, ki nam ne more koristiti. Nazadnje bo zanimivo proučiti pogoje, pod katerimi bi se dalo skupno kupovati v inozemstvu ono blago, ki ga Romunija in mi uvažamo.

*

Jugoslavija, Bolgarija in Romunija so poljedelske države, ki pa imajo poleg obilice po-

ljedelskih proizvodov tudi mnogo surovin za izvažanje. Ako bo omenjena spojitve trgovskih zbornic rodila zaželjeni uspeh, ne bo imelo od izmenjave in prodaje preobilice raz-

nih dobrin dobiček samo trgovstvo, ampak v veliki meri tudi kmet, ki tvori najmočnejšo podlago trgovsko povezanih treh glavnih balkanskih držav.

Država prevzela 160 km banovinskih cest na Štajerskem

Država je prevzela v svojo oskrbo 160 km banovinskih cest na Štajerskem. Gre za prevzem važnih cestnih zvez: Maribor-Marenberg-Dravograd-Prevalje-Holmec-drž. meja. Druga pa je: Maribor-St. Lenart-Sv. Benedikt-G. Radgona-Radenci-Petanjski most-Tišina-Mur. Sobota-Mačkovci-drž. meja.

Z omenjenima dolgima cestnima zvezama so prešle v roke državne oskrbe vse razne preureditve in preložitve, katere so že bile v delu, ali pa so bile nameravane v bližnji bodočnosti.

Največja dela so se vršila na cesti Maribor-madžarska meja med Sv. Lenartom in Sv. Benediktom. Tukaj se gradi čisto nova cesta, ki bo skrajšala dosedanje 15 km dolgo cesto preko Sv. Trojice in Trotkove za dobro polo-

vico z malim vzponom pri dosednji hribovitosti. Ta cestna zveza bo letos delno gotova. Drugo večje delo na tej cesti so začeli pred dvema letoma v Zamarkovi, kjer bi se naj preložil pol kilometra dolg kos ceste skozi Črni les.

Na cesti Maribor-Dravograd-nemška meja so bile v načrtu velike preložitve. Pred štiri leti so bili že izgotovljeni načrti za preložitve ceste Maribor-Kamnica-Bresternica k Dravi, s čemer bi odpadli sedanji nevarni ovinki in vzponi ter bi obenem dobilo mesto kar naravnost dohod na Mariborski otok. Mariborski okrajni cestni odbor je vsako leto vstavljal v sklad za izvršitev te preložitve 300.000 dinarjev ter bi se bilo dalo delo v doglednem času izvršiti, četudi je bilo preračunano na tri milijone dinarjev.

Po Jugoslaviji

O volitvah se dosti ugiblje med ljudmi in piše po časnikih. Kar se tiče volitev v narodno skupščino, prevladuje mnenje, da čas za nje še ni dozorel. Hrvatski listi izražajo mnenje, da je tega v veliki meri kriva strankarska razcepljenost med Srbi, med katerimi se je baje začelo pojavljati že 18 strank. Dokler ne pride do notranje ureditve strankarsko-političnih razmer med Srbi, ni misliti na volitve, ki zahtevajo enotno gledanje volilcev na notranjo državno preureditev. Kot najbolj pereče smatrajo Hrvati volitve v Hrvatski sabor. »Dokler ne bo Hrvatskega sabora,« piše »Hrvatski dnevnik«, »bo hrvatska javnost hladno sprejemala vse odloke, pa tudi one, s katerimi se izvaja sporazum od 26. avgusta 1939.« V javnosti pa se dosti splošno smatra, da bi bile najlažje izvedljive občinske volitve. V zvezi s tem se poroča, da misli vlada na preureditev občinskega zakona.

Zdravniško vprašanje je postalo pereče. Ne gre toliko za pomanjkanje zdravnikov, marveč predvsem za to, da podeželje nima dovolj zdravnikov, ker večina zdravnikov sili v mesta, in sicer v večja mesta. Posledica tega

je, da ostane podeželsko ljudstvo v zdravstvenem oziru zanemarjeno. To pa je v veliko škodo telesni sili in odpornosti naroda in države. Zato se v vseh modernih državah posveča velika skrb politiki narodnega zdravja. Banovina Hrvatska je že tudi začela s potrebnimi preosnovami. Kakor v Sloveniji, drvi tudi na Hrvatskem zdravniki v večja mesta. Tako ima Zagreb z 250.000 prebivalcev 635 zdravnikov, vse vasi z dvema milijonom prebivalcev pa samo 359 zdravnikov. Po zagrebških bolnišnicah je v raznih oddelkih vs polno primarijev in specialistov, mnoge provincijske bolnišnice pa nimajo niti najpotrebnejših specialistov. Ne more se torej reči, da bi bilo zdravilstvo v službi naroda, zlasti kmečkega ljudstva. Radi tega je preosnova v tem oziru nujno potrebna. Banovina je izdala nekaj odredb; druge pa se pripravljajo, med njimi tudi uredba o »Obvezni službi zdravnikov v vasi«.

Nepismenost pobijajo z veliko vnemo. Me hrvatskim ljudstvom je doslej bilo veliko nepismenosti, ki ni v čast nobenemu narodu. Za

9.

»Črna vdova«, ki se je vse boji... V Ameriki pravijo neki vrsti strupenih pajkov »Črna vdova«. Je to najbolj strupena žuželka, kar jih pozna naš svet. Ugriz »Črne vdove« spravi človeka v teku treh ur pod zemljo. Protistrup še niso utegnili iznajti. — Osebe londonskega živalskega vrta, kjer imajo v stekleni kletki takšnega pajka, je bolj v strahu pred »Črno vdovo«, kakor pred še bolj krvoločnimi zvermi. — Strežnik, ki skrbi za tega člana živalskega vrta, se mora posebno paziti pred njim. Ukazano mu je, odkar se je začela sedanja vojna, da mora pajka takoj umoriti, čim bi prišlo do zračnega napada na mesto. Lahko bi se namreč primerilo, da bi »Črna vdova« ušla, se zaredila

V rdečem »raju« ...

Roman iz sovjetskega kmetijskega življenja

14

Mlatilnica je naglo žrla snopje. Računal je, da bo do večera oddrdralo proti Odesi osem velikih avtomobilov, če se ne bo kaj zgodilo, kar bi ustavilo rdečega orjaka.

Sicer pa so na njivah nepregledne vrste križev. Četudi bo mlatilnica nemoteno delala do večera, bo kvečjemu s treh postati zmanjkalo snopja.

In ostali križi? Ah, ostali... Plamen jih bo uničil. Vsi bodo zgoreli.

Preteklo noč so njegovi zaupniki hodili po sosednjih vaseh in ljudem sporočili, da morajo križe na vseh njivah zažgati, ko bodo zagledali plamen v bližini Balte.

V svoji domišljiji je že videl, kako se križi drug za drugim užigajo in sporočajo sosednjim vasetem, da je Balta izpolnila svojo obljubo in je sedaj na njih vrsta, da jo posnemajo. Od sosednjih vasi je že zjutraj dobil poročila, da so ljudje pripravljeni in bodo storili, kar on želi. Tako se bo zvečer vsa okolica kopala v morju plamenov...

Sonce je že precej počevno osvetljevalo ravnico. Boljševik, ki je nadziral delo lokomobila, je pogledal na uro. Ker je bil čas odmora, je za eno uro ustavil stroj. Po enournem odmoru se bo mlačva nadaljevala vse do teme.

Sikanje lokomobila in zamolklo godenje je utihnilo in nad ravnino je zavladala tišina. Po zraku so še nekečasa poletavali kosci slame, a sčasom so tudi ti popadali na tla.

Fedor je zavezal zadnjo vrečo, stresel s sebe prah ter si z obraza obrisal umazani pot. Nato se je obrnil k Nataši in se ji nasmehnil.

Deklica si je odzvala robec, ki ji je varoval lase. Nato je tudi ona otresla prah, ki je pokrival njeno obleko.

Fedor se ji je približal in ji zašepetal:

»Preveč truda za te pse!«

»Da, preveč!« je prikimala Nataša. »A kaj hočemo? Moramo garati, če hočemo živeti.«

Kmetje in kmetice so se nekoliko odmaknili od lokomobile in mlatilnice. Zbrali so se v skupinah. Nekateri so ostali sami. Vsak si je poiskal na dvorišču kak miren kotiček, kjer bi si mogel nekoliko odpočiti. Kako skromno južno je malokdo imel s seboj. Mnogi še obeda niso imeli. Pa zaupali so v Karino. Prejšnja leta je v odmorih prišla mednje in jim je postregla s kruhom in slanino. Tudi sedaj so jo pričakovali.

to se hrvatski rodoljubi na vso moč trudijo, da ta kulturni nedostatek odstranijo iz sredine svojega naroda. V Bosni in Hercegovini, kjer je bilo mnogo nepismenosti, se posebna prosvetna organizacija »Napredek« s sedežem v Sarajevu bori zoper to zlo. Uspehi prosvet-

nega dela so prav lepi. Po poročilu »Napredkove« uprave se je v pretekli zimi naučilo brati in pisati 25.000 ljudi. Zanimivo je, da so uspehi v tem pogledu v Hercegovini večji kot v Bosni. V tem prosvetnem delu sodelujejo z duhovniki tudi požrtvovalni učitelji.

Ali so z delom »Gospodarske sloge« res vsi zadovoljni?

»Gospodarska sloga« hoče po svoji organizaciji in po svojem vplivu, ki ji ga daje hrvatsko narodno vodstvo, spraviti tako rekoč pod en klobuk vse, kar se tiče javnega življenja hrvatskega naroda. Toda s tem niso zadovoljni vsi, kar nam najbolj priča članek v »Katoliškem listu«, ki izhaja v Šibeniku, kjer člankar graja to, da »Gospodarska sloga« sloni na političnem vodstvu hrvatskega naroda. Pravi, da bi bilo za združeno gibanje zelo škodljivo, če bi »Gospodarska sloga« dobila predprave, medtem ko bi druge zadruge in druga združena gibanja bila prepuščena samim sebi. To bi bil zločin nad združnim gibanjem. Tako neenako tekmovanje bi povzročilo, da bi ostalo združništvo moralo prenehati, ali se pa utopiti v »Gospodarski slogi« in s tem bi bilo konec združništva na Hrvatskem, kajti združništvo, ki je odvisno od podpor iz javnih sredstev, ni zdravo in dovede končno do poloma, ki ga ne morejo preprečiti niti milijonske podpore iz javnih sredstev. Če drugod v duhu totalitarnih sistemov devljejo vse pod en klobuk, se ne sme isto izvajati pri nas, kjer se še vedno ravnamo po demokratičnih krščanskih načelih.

Kaj pomeni »Gospodarska sloga« na Hrvatskem?

Dne 31. marca je bil v Zagrebu občni zbor »Gospodarske sloge«, katerega je vodil njen ravnatelj Rudolf Herceg. Občnega zbora se je udeležilo okrog 300 delegatov »Gospodarske sloge« iz vseh krajev, kjer prebivajo Hrvatje. Iz poročil in govorov, podanih na občnem zboru (v kolikor so bili objavljeni), je razvidno, da »Gospodarska sloga« ni samo gospodarska ustanova vodstva hrvatskega naroda, ampak da vodi račune tudi o kulturnem, socialnem in pravnem položaju hrvatskega naroda. S tem združuje v okviru svoje organizacije vse, kar se tiče javnega pa tudi zasebnega življenja hrvatskega kmečkega ljudstva. Ustanova dr. Mačkovega najtesnejšega sodelavca dr. Bičaniča, ki se je začela z nadzorstvom prodaje živine po sejnih pod znanim geslom »Seljačke (kmečke) zaščite«, se je tako prelevila v najvišjo gospodarsko in kulturno ustanovo hrvatskega narodnega vodstva. »Gospodarska sloga« je sicer registrirana (vpisana na sodišču) kot zadruga, toda poleg izključno združnega dela, nakanaznega po pravilih, izvaja ves gospodarski in kulturni program Hrvatske seljačke stranke in ima tako moč in tak vpliv, da vse, kar odredijo in določijo njeni voditelji, prav toliko velja, kot če to odredi oblast, saj se na Hrvatskem oblastne banovinske odredbe, tiče se gospodarstva in kulture, vrše skoraj edino le preko »Gospodarske sloge«.

Vpogled v delo »Gospodarske sloge«

Za svoje obširno delo ima »Gospodarska sloga« v Zagrebu na razpolago ogromne prostore, kjer ima vsaka gospodarska in kulturna panoga svoj oddelek s svojim ravnateljem in lastnim osebjem, nad vsemi oddelki je pa ravnatelj Rudolf Herceg, ki je naslednik dr. Totha, sedanjega ravnatelja »Prizada«. Po deželi je »Gospodarska sloga« organizirana slično kot se n. pr. pri nas organizira blagovno združništvo potom Osrednje kmetijske zadruge v Mariboru, to je, da je v vsakem večjem in obširnejšem kraju ustanovljena krajevna zadruga, ki je članica osrednje »Gospodarske sloge« v Zagrebu. Poleg tega

je v vsaki vasi še odbor treh ali več kmetov, ki so nekaki zaupniki »Gospodarske sloge« in so dolžni vodstvu redno poročati o vseh gospodarskih, kulturnih, socialnih in drugih zadevah, ki se v kraju gode, tako da je vodstvo vedno točno poučeno o vseh vprašanjih, tičočih se kmečkega ljudstva, v vseh krajih, kjer prebivajo Hrvatje, pa bodisi da spadajo pod banovino Hrvatsko ali ne. Tako je »Gospodarska sloga« po besedah dr. Krnjeviča, izrečenih na letošnjem občnem zboru, v resnici osnova (podlaga) celokupnega dela in borbe hrvatskega naroda. V njenem okviru je združeno vse, kar se tiče gospodarstva, kulture, socialnih problemov pa tudi zakonodaje in je tako neka oblast v oblasti.

Novice iz domačih krajev

Na dušnopastirski obisk k slovenskim izseljencem v Belgijo in Holandijo je odšel ta teden g. Drago Oberžan, duhovnik iz Maribora. Vrnil se bo sredi meseca maja.

Avto podrl in hudo poškodoval kolesarja. Jožef Horvat, 38 letni posestnikov sin iz Zg. Jablanca v župniji Cirkovce na Dravskem polju, se je vračal na kolesu iz Ptujja proti domu. Nasproti vozeči avto iz Konjic je Horvata radi napadne vožnje po levi strani podrl in so ga oddali v ptujsko bolnišnico nezvestnega s prebito lobanjo.

Osební avto podrl kolesarja. Ivan Trbovc, 27 letni delavec v železarni v Štorah, doma iz Vrhnega pri St. Jurju ob juž. žel., se je peljal na kolesu na delo. V Štorah mu je pripeljal naproti osebni avto, ki je trčil vanj in ga vrgel po tleh. Trbovc si je prebil pri trčenju lobanjo in se je poškodoval na nogi. Poškodovanega so oddali v zelo resnem stanju v celjsko bolnišnico.

Huda nesreča pri napravljanju rezi. 38 letna žena posestnika Marija Zajčeva iz Svetine

pri Celju je delala rez za živino. Slamoreznica jo je zagrabila za krilo, je potegnila k sebi in je dobila strašne poškodbe. Kolesje ji je pobralo lasje z glave, kožo z obraza, ji odtrgalo nos, ustnice in eno uho. Ubogo žensko so oddali v celjsko bolnišnico.

Železniški delavec ob nogo. Jožef Zavrl, 30 letni železniški delavec na postaji Jevnica pri Ljubljani, se je pripeljal z večernim vlakom in se je nato napolnil ob progi proti domu. Komaj nekaj sto metrov od postaje je preslišal tovorni vlak, ki ga je zagrabil, ga vrgel in kolesa so mu odrezala desno nogo nad gležnjem in mu jo še zlomila. Kmalu po nesreči je našel hudo poškodovanega železniški čuvaj, kateri je poklical pomoč in je bil Zavrl hitro prepeljan v ljubljansko bolnišnico.

Sv. Urban nad Mariborom dobil električno luč. V minulem tednu je zasvetila falska elektrika pri Sv. Urbanu nad Mariborom v višini 595 m. Gostilničar pri Sv. Urbanu g. Jošt je dal na svoje stroške napeljati 1400 m dolg vod iz Rošpoha na vrh Sv. Urbana. Vsi kmet-

Fedor je odvedel Natašo v leseno kolibo, ki je stala v zelenjadem vrtu. Vrata je zaprl z zapahom. Nato sta sedla na staro klop. Tu sta bila varna pred vojaki in boljševiški delavci.

Fedor je čutil, da ga Nataša vprašujoče gleda, zaradi tega je rekel:

»Bodi mirna. Kmalu bo prišel oče.«

Pred kolibo se je razprostiral vrt, ki ga je stara ograja ločila od polja. Kakih tri sto metrov dalje se je dvigal dim iz taborišča. Ob taborišču se je paslo nekaj konj. Pred njimi je nekaj konjenikov hodilo sem ter tja.

Kmalu se je slišalo trkanje. Fedor je pogledal skozi okno, da bi videl, ali je oče. Res je bil Aleksej Andrejev.

Fedor je odprl vrata. Aleksej je vstopil in nato so se vrata spet zaprla.

»Ali imaš kaj za pod zobe?« je vprašal oče.

»Imam, oče, kruh in belice,« je odvrnil Fedor.

Iz skrivališča, ki je bilo pod lesenim podom, je privlekel kos kruha in šest belic.

Nataša je opazila na polici krožnike. Vzela jih je in rekla:

»Jaz vama bom stregla.«

Kruh in belice je zložila na en krožnik in vse postavila na mizo.

Aleksej je odprl žepni nož in razrezal kruh na tri kose.

Nataša je medtem lupila belice. Aleksej jo je molče opazoval, vmes pa je tudi pogledal Fedorja. Ves srečen je bil, ker je bil med dvema mladima. Želel si je, da bi oba vedno bila pri njem. Potem se je spomnil žene. Ona je sedaj sama v veliki sobi med šestimi rdečimi delavci. V njegovem srcu se je vzbudila skrb zanjo. Bog ve, kaj počenja jol rdečkarji. Spomnil se je na dogodek, ki se je bil odigral v isti sobi predpoldne. V srcu je začutil nemir. Obrnil se je k sinu in mu rekel:

»Fedor, ko poješ, pojdi v sobo pogledat, kaj delajo boljševiki. Mati je sama z njimi in je morda v neugodnem položaju. Razen tega pa tudi mora biti prosta, da bo mogla ljudem razdeliti južno. Reveži so lačni in gotovo težko čakajo, da bi kaj dobili, kakor prejšnja leta.«

»Tako grem!« je odvrnil Fedor in se je obrnil proti vratom.

»Čakaj!« ga je zadržal oče. »Najprej jej! Okrepčaj se, ker boš potreboval moč.«

»Če dovolita, grem jaz!« se je ponudila Nataša. »Jaz bom laže pomagala materi pri postrežbi.«

»Počakaj name!« ji je rekel Fedor.

»Pusti naprej Natašo,« je pripomnil oče. »Jaz bi rad s teboj govoril.«

Nataša je odšla.

Oče in sin sta nekaj časa molče jedla. Nato se je Aleksej oglašil in rekel:

in povzročila s svojim smrtonosnim strupom nič hudega slutečemu prebivalstvu precej veliko gorja.

Osel kot prerok. Oslu pripisujejo preroški talent. Pripovedujejo, da so osli občutili že prej potres, ki je 1783 stresel Kalabrijo v Italiji. O oslovem talentu kroži naslednja anekdota: Ko je francoski kralj Henrik II. hotel nekoč na lov, je vprašal dvornega zvezdoslovca, kakšno bo vreme. Mož je dejal, da bo ves dan lepo vreme brez najmanjšega oblaka. Med potjo je pa kralj srečal nekega kmeta, ki je gnal pred seboj osla. Ko ga je kralj povprašal po vremenu, je ta odgovoril: »Čez četrto ure bo deževalo!« — »Od kod to veš?« ga je vprašal kralj. — »Moj osel je